

Umbra lui Shakespeare

Umbra lui Shakespeare, invidia lui Salieri, victoria lui Lopahin...

Întâmplarea (sau *regizorul* sorții mele de zelos cronicar de teatru TV!) a făcut ca, în ziua când trebuia să-mi aleg subiectul pentru prezentul articol, să se difuzeze la TVR 1 o ediție a emisiunii "Scena" (de la o vreme, nefericit plasată la o oră defel "teatrală" – 17.30), consacrată Teatrului Național de Televiziune. Fericită ocazie (pentru regizori, redactori, gazetari) de a pleda încă o dată pentru această veritabilă instituție de cultură care este *teatrul de televiziune* și care – probabil – va căpăta ponderea pe care o merită în programele postului național, ce urmează să-și sporească producția la un procentaj de 60%. Cifra în care, fără îndoială, teatrul – cu o politică managerială inspirată – își va impune o întâietate cuvenită. Într-adevăr, ce poate fi mai tulburător decât să învingi etema efemeritate a teatrului printr-o relativ recentă invenție, care îți poate redădi în intimitatea căminului acest virtual panteon?

Nu întâmplător am folosit termenul de *virtual*; aș dori să împărtășesc și altora o bucurie aparte pe care am trăit-o urmărind, la cumpăna dintre ani, Hamlet,

prelucrit de la Naționalul craiovean ca un "spectacol cu public". Deoarece "experimentul teatral" pe care protagonistul renescentist și-l dorea la 1600 s-a propagat peste veacuri, ajungând astăzi, la sfârșit de mileniu, să mă înglobeze și pe mine – umil spectator lucid – în *realitatea virtuală* a viziunii postmoderniste, concepute de Tompa Gábor pe scândura scenei și desăvârșită de echipa teleaștilor TVR la masa de montaj. Aici, imaginile care-ți relevă din vari unghiuri complicata arhitectură a montării par închipuite de însăși Umbra autorului, invocat la rampă.

Prevalându-se de formidabilele atuuri ale acestei tinere arte care e televiziunea, Dinu Cemescu s-a lăsat ispitit la o reluare pe platourile TVR a montării sale de la Teatrul Giulești cu piesa lui Peter Shaffer *Amadeus*, oferindu-i maestrului Radu Beligan, la o venerabilă aniversare, cel mai frumos – cred – dar: rolul machiavelicului Salieri, conservat într-o desăvârșire într-o formulă inedită. O formulă prin excelență televizivă (deși se înrudește cu apartenurile și monologurile clasice), care constă într-o nedisimulată complicitate cu publicul ce "îngheață" temporar planul secund. O formulă pe care textul (1979)

o indica și pe care Milos Forman a speculat-o pe marele ecran (1984). Micului ecran revenindu-i avantajul unei mai directe înfățișări a intruziunii spiritului malefic frisonant, specific mediocrității agresive, în intimitatea nu doar a geniului, ci și a insului normal.

O seară de vis excepțională avea să ne fie oferită într-o luni din ianuarie o dată cu *Livada de vișini*, filmată în 1975 pe platourile TVR de Cornel Todea împreună cu o pleiadă de inegalabili artiști. Un spectacol oricând revăzut cu infinite satisfacții și despre care m-am grăbit să consult opinia dramaturgului D. Solomon, la vremea respectivă și el împătimit cronicar al teatrului TV, *teatru metaforă* prin excelență.

Dincolo de observațiile critice (care nu-și află locul decât într-o analiză aplicată vizând exagerările de azi și nuanțele de ieri!), trebuie salutată lectura atât de curajos vizionară a acestei "mari comedii a transferului de putere" (apud D.S.). Cinematografiată neostentativ, cu o acuratețe formidabilă a imaginii alb/negru (aburită însă îngrijorător de trecerea timpului!), care teaurizează chipuri, expresii, suflete ale marilor noștri actori.

Boli incurabile

La vreme de criză generalizată, când bugetul nu permite noi producții, iar spațiul sporit acordat teatrului în gilele TVR este acoperit cu preponderență de reluări și preluări de varii calități, o premieră absolută nu are cum trece neobservată. Începând cu *avanpremierea*-conferință de presă, binevenit prilej de confesiuni. Din partea ospitalerelor gazde, care-și deplâng soarta, dar încă mai speră într-o miraculoasă redresare. Din partea actorilor prezenți, care își iau curajul de a spune adevărul ceea ce ne mai motivează și solidarizează este dragostea pentru

profesiei Tudor Popescu s-a făcut purtător de cuvânt al dramaturgiei originale înseși – care-și așteaptă șansa de a fi reprezentată –, conștient fiind că îndeobște comediografii nu-i cel mai simpatic ins. Nu este cazul prolificului dramaturg care încă mai crede și în vocația sa de tragedian, dar se bucură de succesul satirelor, știut fiind că "o comedie bună se nutrește dintr-o tristețe".

Precum *Boli incurabile*, supusă analizei telespectatorului și cronicarului. Cât privește publicul, cu siguranță va aplauda și se va amuza în fața micului ecran. În fața colii de

hârtie, cronicarul are însă o sarcină mai delicată, pentru că simțul său critic intră în acțiune din dorința de a participa la "jocul comunicării" – e drept, cu instrumentele propriei meserii, pe care o iubește și slujește cu destoinicie. Conform chiar pledoaniei protagonistului acestei farse, care se dovedește, din păcate, a nu fi doar a "tranzitiei". De la începutul carierei sale, ce numără aproximativ 55 de piese dintre care 30 sunt comedii, Tudor Popescu și-a făcut o datorie de onoare